

підготовці та управлінні дефіцитом газу в кризовій ситуації, особливо з регіональним координаційним підходом.

Регламент № (ЄС)2017/1938 вперше запроваджує принцип солідарності. Держави-члени повинні допомагати своїм сусідам у разі серйозної кризи в постачанні газу, щоб уникнути будь-яких збоїв у європейських домогосподарствах. Забезпечення енергопостачання європейських споживачів є одним із наріжних каменів Енергетичного союзу та ключовим пріоритетом Європейської Комісії.

Положення також визначає роль Європейської мережі операторів систем передачі газу (ENTSO – G) у забезпеченні безпеки газопостачання. Зокрема, ENTSO – G проводить загальносоюзне моделювання газопостачання та несе відповідальність за підготовку сценаріїв порушень інфраструктури.

Вищезазначені російсько-українські газові кризи 2006 та 2009 років використовували закон і договірні зобов'язання як «зброю» для того, що насправді було питанням енергетичної політики [1]. Україна та Росія мали конфлікт щодо ціни на газ та стосовно того, як перевіряти правильні обсяги поставок газу в Україну та Європу через транзитний трубопровід [2]. Оскільки обидві країни не могли дійти згоди щодо фактів, то результатом, з європейської точки зору, стало суттєве падіння обсягів газу, який надходив до Європи під час газової суперечки 2006 року та особливо 2009 року. Ці кризи змусили, зокрема, італійські та німецькі газові електростанції здійснити аварійну зупинку.

Ці події стали ключовим поворотним моментом у правовому розумінні щодо безпеки поставок газу в Європу. Загалом країни-члени ЄС вважалися відповідальними за збереження своїх власних поставок газу. Криза виявила їхню вразливість, оскільки вони значною мірою поклалися на націоналістичні підходи до газової безпеки. Таким чином, визнання того, що на рівні ЄС необхідні послідовні та дедалі суворіші заходи, щоб гарантувати постачання газу по всьому Союзу, набуло оберті. Інституції ЄС оцінили, що потрібні нові заходи та що потрібно змінювати сприйняття.

Щоб уникнути подальшого повторення криз 2006 і 2009 років, Європейська Комісія, Парламент і Рада вирішили вжити заходів і в 2010 році запровадили Регламент (ЄС) 994/2010 [3], як чітку відповідь на цю політичну кризу [4]. Як вже зазначалось у листопаді 2017 року цей новаторський законодавчий акт було замінено новим положенням про безпеку газопостачання. Слід зазначити, що ці два регламенти є єдиними правовими інструментами, які прямо встановлюють суворо обов'язкові правила для всіх держав-членів ЄС щодо безпеки постачання газу. До прийняття цих двох нормативних актів безпека постачання газу в основному регулювалася зручними правилами Директиви 2004/67 [5] та

принципами, що регулюють внутрішній європейський енергетичний ринок.

Таким чином, новий Регламент (ЄС) 2017/1938 є наступником Регламенту (ЄС) 994/2010 і має усунути його недоліки. Багато інструментів попереднього Регламенту (ЄС) 994/2010 залишилися без змін [6].

ЄС визнав за необхідне запровадити нове регулювання безпеки постачання газу після того, як Європейська Комісія дослідила імплементацію Регламенту (ЄС) 994/2010 у жовтні 2014 року. Хоча ЄС наполягає на тому, що старий Регламент (ЄС) 994/2010 мав «значний позитивний вплив» на безпеку постачання газу в Союзі, звіт за жовтень 2014 року [7] визначив сфери, у яких вдосконалення могли б додатково зміцнити безпеку поставок газу до Союзу.

У той же час Європейська мережа операторів газотранспортних мереж (ENTSO-G) провела газовий «стрес-тест» функціонування газової інфраструктури в Європі, і результати були опубліковані. Результати підкреслили, що суто національні підходи не дуже ефективні у випадку серйозних збоїв.

Але ENTSO-G не зупинилася на цій та інших оцінках. Вони також продемонстрували, як підхід до більшої співпраці між державами-членами може значно зменшити вплив дуже серйозних перебоїв у подачі газу в найбільш уразливих державах-членах, відповідно до їхнього географічного розташування та варіантів постачання газу. Європейська Комісія прямо посилається на це, обґрунтовуючи введення Регламенту (ЄС) 2017/1938 у преамбулі Регламенту.

Таким чином, як вже було зазначено, основна новація, яку вносить Регламент (ЄС) 2017/1938 порівняно з його попередником: запровадження обов'язкової солідарності між державами-членами під час газової кризи. Це має бути досягнуто двома способами: по-перше, безпосередньо пов'язані держави-члени об'єднуються в так звані "групи ризику", а по-друге, нова стаття 13 Регламенту (ЄС) 2017/1938 визначає конкретні заходи солідарності, які держави-члени повинні вжити у разі надзвичайної ситуації.

Отже, оскільки головною темою нового регулювання безпеки газопостачання є «солідарність», то з цією метою ЄС запровадив низку нових заходів. Однак вони також включають деякі «шлюзи виходу» для держав-членів, які не бажають брати повну участь. Крім того, все ще існує значна свобода дій на власний розсуд держав-членів, наприклад, у випадках, коли кілька держав-членів потенційно можуть проявити солідарність. У цих випадках держава-член, яка отримує солідарність, може «спрямувати» своє рішення на країни, з якими вона вже має тісні стосунки через своє тлумачення таких термінів, як надійність і

диверсифікація поставок. Це може призвести до ситуацій, коли вибирається не оптимальне, найефективніше рішення.

Той факт, що існують численні невеликі винятки та обмеження положень про солідарність, є лише проявом у законі основної проблеми. Дебати про склад груп ризику продемонстрували, що держави-члени неохоче беруть участь у запропонованих механізмах солідарності та обережно стежать за своїм суверенітетом у питаннях енергетики. Проте навіть на цьому тлі нові законодавчі положення становлять великий крок, і їх можна вважати значною «перемогою» для Європейської Комісії.

Література:

1. Jonathan Stern 'The Russian-Ukraine Gas Crisis of January 2006' (Oxford Institute for Energy Studies, 2006) 9, 14.
2. Simon Pirani, Jonathan Stern and Katja Yafimava 'The Russo-Ukrainian gas dispute of January 2009: a comprehensive assessment' (Oxford Institute for Energy Studies, 2008) 8, 19–25, 55.
3. Регламент (ЄС) 994/2010 від 20 жовтня 2010 року щодо заходів щодо забезпечення безпеки газопостачання та скасування Директиви Ради 2004/67/ЄС [2010] OJ L 295/1..
4. Європейська Комісія, Робочий документ Комісії, що супроводжує Пропозицію Регламенту Європейського Парламенту та Ради щодо заходів щодо забезпечення безпеки постачання газу та скасування Директиви 2004/67/ЄС «Припинення постачання газу до ЄС у січні 2009 року: оцінка» COM (2009) 977 остання сторінка 7.
5. Директива 2004/67/ЄС від 26 квітня 2004 року про заходи щодо забезпечення безпеки природного газу.
6. Silke Muter Goldberg 'Chapter IV Regulation 994/2010: A Measure to Improve The Security of Gas Supply in The EU?' in Martha M Roggenkamp and Ulf Hammer 'European Energy Law Report VIII' (Intersentia, Cambridge 2011) 61–92.
7. Commission Staff Working Document 'Report on the implementation of Regulation (EU) 994/2010 and its contribution to solidarity and preparedness for gas disruptions in the EU' SWD (2014) 325 final (hereinafter SWD Gas Security 2014).